

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-04-27N
Rīgā

24.04.2024

Nr. 6-6/17

[Persona A]
Pasta adrese

Ropažu novada pašvaldības policija
Stārasti, Ropaži
Ropažu pag., Ropažu nov., LV-2135

zināšanai:
Valsts policijas Rīgas reģiona pārvalde
Čiekurkalna 1. līnija 1 k-4
Rīga, LV-1026

**Par Ropažu novada pašvaldības policijas rīcību,
veicot personas aizturēšanu**

Tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu Nr. 2024-04-27N, kura ierosināta, pamatojoties uz [personas A] (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu (reģistrēts 11.01.2024. ar Nr. 44), kurā lūgts tiesībsarga viedoklis par Ropažu novada pašvaldības policijas (turpmāk arī – Pašvaldības policija) darbinieku rīcības tiesiskumu, veicot Iesniedzēja aizturēšanu 2023. gada 3. jūnijā. Pielikumā iesniegumam pievienots aizturēšanas protokols Nr. [...] un lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu un soda piemērošanu.

Apstākļu noskaidrošanai tiesībsargs ierosināja pārbaudes lietu, lai vispusīgi izvērtētu, vai Ropažu novada pašvaldības policijas darbinieku veiktā aizturēšana saskaņā ar likuma “Par policiju” 19. panta ceturto daļu ir notikusi, ievērojot Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta otrajā daļā ietvertu pienākumu “Ikviens arestēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par jebkuru viņai izvirzīto apsūdzību”.

Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargs pieprasīja informāciju no Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes, lūdzot:

- 1) nosūtīt tiesībsargam administratīvā pārkāpuma lietas Nr. [...] materiālu kopijas;
- 2) sniegt skaidrojumu, vai un kā [personai A] tika sniegts skaidrojums par viņa aizturēšanas pamatu, tiesībām un pienākumiem attiecīgajā situācijā;
- 3) sniegt informāciju par to, kā policijas darbā sistēmiski tiek nodrošināta Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta otrajā daļā ietvertā pienākuma "Ikviens arestēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par jebkuru viņai izvirzīto apsūdzību" ievērošana, veicot personu aizturēšanu saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu.

2024. gada 12. februārī tiesībsargs saņēma vēstuli no Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Satiksmes administratīvo pārkāpumu izmeklēšanas biroja Izmeklēšanas nodaļas priekšnieces K. Sruoges par iesnieguma izskatīšanas rezultātiem daļā (attiecībā uz administratīvā pārkāpuma lietas materiālu nosūtīšanu) un pieprasījuma pārsūtīšanu pēc piekritības izvērtēšanai un atbildes sniegšanai :

- 1) Ropažu novada pašvaldības policijas priekšniekam (attiecībā uz skaidrojumu par Pašvaldības policijas veikto aizturēšanas pamatu);
- 2) Valsts policijas priekšnieka vietniekam, Galvenās administratīvās pārvaldes priekšniekam (attiecībā uz informācijas pieprasījumu par sistēmisku Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta otrajā daļā ietvertā pienākuma ievērošanu policijas darbā, veicot personu aizturēšanu saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu).

2024. gada 20. februārī tiesībsargs saņēma vēstuli no Ropažu novada pašvaldības policijas priekšnieka A. Bērča – par iesniegtajam skaidrojumu par aizturēšanas pamatu, tiesībām, un pienākumiem attiecīgajā situācijā.

2024. gada 23. februārī tiesībsargs saņēma vēstuli no Valsts policijas priekšnieka A. Ruka – par to, kā Valsts policijas darbā sistēmiski tiek nodrošināts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta otrajā daļā ietvertais pienākums.

2024. gada 8. martā tiesībsargs atkārtoti lūdza Ropažu novada pašvaldības policiju sniegt informāciju pārbaudes lietas ietvaros par Ropažu novada pašvaldības policijas īstenoto praksi

attiecībā uz pienākumu informēt (saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu) aizturētās personas par aizturēšanas iemesliem un izvirzītajām apsūdzībām.

2024. gada 20. martā tiesībsargs saņēma vēstuli no Ropažu novada pašvaldības policijas priekšnieka A. Bērča, kurā sniegts skaidrojums par Ētikas kodeksa pamatprincipiem, kas tiek ievēroti Pašvaldības policijas darbā, un tiesību normām, kuras attiecināmas uz darbiniekiem un viņu rīcības tiesiskuma pārbaudi, kā arī norādīts, ka Pašvaldības policijas darbinieku rīcība tiek fiksēta ar tehniskajiem līdzekļiem.

2024. gada 8. aprīlī tiesībsargs no Iesniedzēja saņēma pasta sūtījumu ar ārējiem datu nesējiem (DVD+R diskiem), kas saturēja video ierakstus no Pašvaldības policijas darbinieku auto videoreģistratora un ķermeņa videokamerām, kuros fiksēts pārkāpuma konstatēšanas brīdis, Iesniedzēja aizturēšana, tostarp aizturēšanas laikā notikusī komunikācija ar Iesniedzēju, kā arī pēcāk viņa tuviniekiem (tēvu un tēva brāli). Tāpat ierakstos dzirdamas notikušās tālruņa sarunas ar atbildīgo policijas darbinieku (dežurantu), saskaņojot turpmāko rīcību ar Operatīvās vadības biroju un saņemot norādes par nepieciešamību sagaidīt kompetentos Valsts policijas Ceļu policijas darbiniekus.

Atbilstoši tiesībsarga rīcībā esošajai informācijai izvērtējot pārbaudes lietas faktiskos apstākļus kopsakarā ar tiesisko regulējumu, tiesībsargs sniedz šādu atzinumu.

Faktiskie apstākļi

[1] No pārbaudes lietas materiāliem izriet, ka 2023. gada 3. jūnijā Ropažu novada pašvaldības policijas darbinieki [persona B] un [persona C] (turpmāk arī – policijas darbinieki), patrulējot Ropažu novada administratīvajā teritorijā, pulksten 21:12 ievēroja automašīnu BMW 530 ar numura zīmi [...]. Pārbaudot automašīnas valsts reģistrācijas numuru "Mobapp" datu bāzē, policijas darbinieki konstatēja, ka tai ir uzlikts aizliegums piedalīties ceļu satiksmē, un pulksten 21:13 minētā automašīna tika apturēta (notikumi fiksēti ar policijas darbinieku auto videoreģistratora kameru).

[2] Iepazīstoties ar pārbaudes lietas materiālos esošajiem Ropažu novada pašvaldības policijas paskaidrojumiem, kā arī policijas darbinieku ķermeņa videokameru ierakstiem, ir noskaidrots, ka notikuma brīdī Pašvaldības policijas darbinieki iepazīstināja ar sevi, lūdza Iesniedzējam uzrādīt autovadītāja apliecību un transportlīdzekļa tehnisko pasi, kā arī lūdza izskaidrot, kādēļ Iesniedzējs piedalās ceļu satiksmē ar transportlīdzekli, kuram ir uzlikts liegums. Iesniedzējs norādīja, ka

automašīnai nav veikta transportlīdzekļa valsts tehniskā apskate, tādēļ automašīnai ir uzlikti juridiskai personai piederoši tirdzniecības numuri, lai varētu piedalīties ceļu satiksmē. Policijas darbinieki Iesniedzējam izskaidroja, ka atbilstoši sistēmas datubāzē pieejamai informācijai transportlīdzeklim nav noformēts tirdzniecības reģistra dokuments, un ar šādu transportlīdzekli ceļu satiksmē piedalīties ir aizliegts.

Gan no policijas darbinieku ķermeņa videokameru ierakstiem, gan Iesniedzēja iesnieguma ir nepārprotami izsecināms, ka **Iesniedzējs notikuma brīdī apzinājās, ka ir izdarījis likumpārkāpumu**, piedaloties ceļu satiksmē ar transportlīdzekli, kuram nav veikta valsts tehniskā apskate, un kuram ir patvaļīgi uzstādīti neatbilstoši, likumā noteiktā kārtībā nenoformēti tirdzniecības numuri.

[3] Policijas darbinieks [persona C] pulksten 21:17 informēja Iesniedzēju par aizturēšanas laiku un aizturēšanas iemeslu - par braukšanu ar tādu transportlīdzekli, kuram nav atļauts piedalīties ceļu satiksmē, kā arī izskaidroja, ka Iesniedzējs tiek aizturēts (tiek ierobežotas viņa tiesības pārvietoties) līdz Valsts policijas Ceļu policijas darbinieku ierašanās brīdim, kuru kompetencē ir izskatīt attiecīgo pārkāpumu, un par aizturēšanu tiks sastādīts protokols. Iesniedzējs netika ievietots operatīvā transportlīdzekļa aizturēto nodalījumā un turpināja uzturēties apturētajā automašīnā. Tāpat Iesniedzējs nekavējoties telefoniski sazinājās ar attiecīgās juridiskās personas pārstāvjiem / saviem tuviniekiem, paziņojot par notikušo, kā arī informējot policijas darbiniekus par pārstāvja ierašanos.

[4] Atbilstoši policijas darbinieku ķermeņa videokamerās fiksētajiem ierakstiem, pulksten 21:26 notikuma vietā ieradās Iesniedzēja tēvs [persona D], kurš policijas darbiniekus iepazīstināja ar sevi kā esošais Ceļu policijas darbinieks, **uzrādot nederīgu policijas darbinieka apliecību**, un vienlaikus kā attiecīgās juridiskās personas īpašnieks, kuram pieder pārkāpumā iesaistītie transportlīdzekļa tirdzniecības numuri. Iesniedzēja tēvs norādīja, ka apzinās, ka ir veikts pārkāpums, taču uzskata, ka tas ir maznozīmīgs, tādēļ **vēlējās, lai Pašvaldības policijas darbinieki par notikušo neziņo Valsts policijas darbiniekiem**, kā arī norādīja, ka pašvaldības policijas darbiniekiem nebūtu jānodarbojas ar lietām, kas neietilpst viņu kompetencē. Pēc tam, kad policijas darbinieks [persona C] paskaidroja, ka ziņojums jau ir veikts un tiek gaidīta Ceļu policijas ekipāža, Iesniedzēja tēvs paziņoja, ka sazināsies ar savu brāli, Rīgas pilsētas Ceļu policijas 1. rotas komandieri.

[5] Pulksten 22:21 Iesniedzējs vērsās pie Pašvaldības policijas darbiniekiem ar lūgumu uzrādīt viņam aizturēšanas protokolu. Policijas darbinieks [persona C] uzrādīja protokolu un izskaidroja Iesniedzējam, ka aizturēšanas protokola aizpildīšana noslēgsies brīdī, kad ieradīsies Valsts policijas Ceļu policijas darbinieki, tādēļ protokols nav pilnībā aizpildīts, kā arī paskaidroja, ka aizturēšana ir

veikta saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu. Tāpat [persona C] izskaidroja Iesniedzējam protokola nozīmi (tas ir iekšējs procesuāls dokuments, kuru kompetentā iestāde pievienos administratīvā pārkāpuma lietas materiāliem), kā arī to, ka viņš par aizturēšanas laiku tika informēts aizturēšanas brīdī, kas tika fiksēts policijas darbinieka ķermeņa videokamerā. Iesniedzējam tika izskaidrots, ka viņu drīkst aizturēt ne ilgāk par četrām stundām no protokolā fiksētā brīža. **Iesniedzējs atbildēja, ka visu ir sapratis, un nekādas pretenzijas neizvirzīja.**

[6] Pulksten 22:44 notikuma vietā ieradās Iesniedzēja tēvs kopā ar savu brāli, kuriem vēlreiz tika skaidrots Iesniedzēja aizturēšanas iemesls un pamats. Arī Iesniedzēja tēva brālim tika uzrādīts aizturēšanas protokols un izskaidrota pašvaldības policijas darbinieku kompetence saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu. Iesniedzēja tēva brālis policijas darbiniekam [personai C] izteica aizrādījumus par nekompetentu rīcību un paziņoja, ka konkrētajā gadījumā ir veikta nelikumīga personas brīvības ierobežošana, kas rezultēsies ar tiesvedību pret konkrēto policijas darbinieku.

Tiesiskie apstākļi

[7] Likuma „Par policiju” 22. panta pirmā daļa nosaka, ka policijas darbinieks ir valsts varas pārstāvis, un likumīgās prasības un rīkojumi, ko viņš izvirzījis vai devis, pildot dienesta pienākumus, visām personām ir obligāti jāizpilda. Policijas darbinieka prasības ir obligātas un rīcība saistoša jebkurai personai, kamēr amatpersona, kas pilnvarota kontrolēt un uzraudzīt viņa darbību, nebūs tās apturējusi vai atcēlusī. Saskaņā ar minētā likuma 15. pantu policijas sastāvā ietilpst arī pašvaldības policija. Atbilstoši 19. pantā noteiktajam, pašvaldības policijas darbiniekam savas kompetences ietvaros ir visas šā likuma 12. panta pirmās daļas 1.-6., 8.-12., 14.1, 14.3, 15., 17., 20., 21., 24., 26.-28., 31., 32. un 34. punktā minētās tiesības.

No pārbaudes lietas materiāliem izriet, ka Pašvaldības policijas darbinieki Iesniedzēju aizturēja, pamatojoties uz likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu, kas paredz: "Ja ienāk ziņas par to, ka tiek gatavots vai ir izdarīts likumpārkāpums, kura izskatīšana ir Valsts policijas kompetencē, pašvaldības policija veic nepieciešamos pasākumus tā novēršanai, **pārkāpēja aizturēšanai**, notikuma vietas apsargāšanai un nekavējoties par to paziņo attiecīgajai Valsts policijas iestādei (amatpersonai), kā arī **nodod tai likumpārkāpēju** un attiecīgos dokumentus par viņu. Šajos jautājumos Valsts policijas amatpersonu norādījumi ir saistoši pašvaldības policijas darbiniekiem."

Konkrētajā gadījumā Iesniedzējs tika aizturēts par iespējamu Ceļu satiksmes likuma 72. pantā (Transportlīdzekļu reģistrācijas un numura zīmju lietošanas noteikumu pārkāpšana) noteikto pārkāpumu, un saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 83. panta pirmo daļu administratīvā pārkāpuma procesu par šā likuma 72. pantā minētajiem administratīvajiem pārkāpumiem veic Valsts policija.

Arī Ropažu novada pašvaldības policijas nolikumā¹ ir ietverts pašvaldības policijas darbinieku pienākums “normatīvajos aktos noteiktajā apjomā uzraudzīt un kontrolēt ceļu satiksmi reglamentējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu un izpildi”, kā arī “veikt nepieciešamos pasākumus likumpārkāpuma novēršanai, pārkāpēja aizturēšanai, notikuma vietas apsargāšanai, nekavējoties par to paziņot Valsts policijai, kā arī nodot tai likumpārkāpēju un ar notikumu vai personu saistītās mantas un dokumentus”.²

Līdz ar to konkrētajā situācijā nav šaubu, ka **Pašvaldības policijas darbiniekiem bija tiesību normās paredzēts pienākums apturēt likumpārkāpēja vadīto transportlīdzekli un aizturēt pārkāpēju, lai nodotu viņu Valsts policijas amatpersonām**, kuru kompetencē ietilpst izskatīt attiecīgo likumpārkāpumu administratīvo pārkāpumu procesā.

[8] Latvijas Republikas Satversmes 94. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību, un nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu. Tiesības uz brīvību pamatā ir vērstas uz materiālo un procesuālo garantiju radīšanu apcietinājuma piemērošanas gadījumiem. Starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos un starptautisko tiesu praksē ir attīstīti detalizēti kritēriji tiesību uz brīvību tiesiska ierobežojuma noteikšanai, paredzot kompetento institūciju iespējamās brīvības ierobežojuma pamatus un indivīdam piekrītošās procesuālās garantijas.³

Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem, un viens no būtiskākajiem Latvijai saistošajiem starptautiskajiem cilvēktiesību līgumiem ir Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk arī – ECK).

¹ Izdots saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 28. pantu un likuma “Par pašvaldībām” 21. panta pirmās daļas 8. punktu; apstiprināts Ropažu novada pašvaldības domes 01.09.2021. sēdē (protokols Nr. 10, 38.§).

² Sk. Ropažu novada pašvaldības policijas nolikuma 18.9. un 18.4. punktu.

³ Paparinskis M. *Satversmes 94. panta komentārs*. No: *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības*. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 185. lpp.

ECK 5. pants paredz izvērstu un detalizētu regulējumu tiesībām uz brīvību – 5. panta pirmā daļa noteic, ka nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot attiecīgajā pantā noteiktos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā (tostarp, atbilstoši c. apakšpunktam, “ja kāda persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta ar nolūku nodot viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas”).

Savukārt 5. panta otrajā daļā ir noteikts: “Ikvienu arestētu personu nekavējoties jāinformē viņam saprotamā valodā par aresta iemesliem un par jebkuru viņam uzrādīto apsūdzību.” Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras atziņām 5. panta otrajā daļā ir ietverta vispārēja garantija, ka ikvienai aizturētai personai ir jāzina, kāpēc tai tiek atņemta brīvība, lai nepieciešamības gadījumā varētu apstrīdēt brīvības ierobežojuma tiesiskumu, kā to garantē 5. panta ceturtnā daļa.⁴

Vienlaikus jāņem vērā, ka saskaņā ar 5. panta otro daļu **aizturēšanas iemesliem nav jābūt noformētiem rakstveidā vai kādā īpašā formā.**⁵ Aizturēšanas iemesli var tikt sniegti vai kļūt zināmi pēc aizturēšanas veiktās nopratināšanas vai nopratināšanas laikā.⁶ Turklāt aizturētās personas nevar apgalvot, ka nav sapratušas aizturēšanas iemeslus, apstākļos, kad tās tika aizturētas uzreiz pēc nelikumīgas un tīšas darbības izdarīšanas,⁷ vai kad tām bija zināma iepriekšēja informācija par iespējamiem likumpārkāpumiem.⁸

Tiesībsarga vērtējums

[9] Ievērojot Tiesībsarga likumā noteikto kompetences ietvaru, tiesībsargs veicina personas tiesību un likumisko interešu aizsardzību gadījumos, kad valsts un pašvaldību institūcijas vai to amatpersonas ir pārkāpušas Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktās personas pamattiesības, kā arī tad, kad valsts un pašvaldību iestādes vai to amatpersonas pret personu ir pieļāvušas labas pārvaldības principa pārkāpumu.

⁴ Sk., piem., Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus lietās *Khlaifia un citi pret Itāliju* [GC], 2016, § 115; *Fox, Campbell and Hartley pret Apvienoto Karalisti*, 1990, § 40; *Čonka pret Beļģiju*, 2002, § 50.

⁵ Eiropas Cilvēktiesību komisijas 1978. gada 13. decembra lēmums lietā *X. pret Vāciju*; Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011. gada 13. septembra spriedums lietā *Kane pret Kipru*.

⁶ *Murray pret Apvienoto Karalisti* [GC], 1994, § 77; *Kerr pret Apvienoto Karalisti (dec.)*, 1999; *Grubnyk pret Ukrainu*, 2020, §§ 95 un 98.

⁷ *Dikme pret Turciju*, 2000, § 54.

⁸ Plašāk sk.: *Öcalan pret Turciju (dec.)*, 2000.

[10] Izvērtējot pārbaudes lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus kontekstā ar tiesībsargam uzdotajiem jautājumiem, tiesībsargs konstatē, ka **nav noticis lesniedzēja tiesību pārkāpums**.

[10.1.] Iesniegumā tiesībsargam lesniedzējs ir norādījis, ka notikuma vietā pašvaldības policijas darbiniekiem esot sniedzis šādu skaidrojumu: “[..] administratīvi aizturēt mani nedrīkst, jo esmu sniedzis savus datus, esmu pilnā mērā sadarbojies ar pašvaldības policiju un apliecināju, ka mans vadītais transportlīdzeklis paliktu apturēšanas vietā un to es vēlāk evakuētu, tādā veidā pārkāpums netiktu turpināts,” kā arī norādījis, ka “[..] pārkāpuma apstākļus var atspoguļot ziņojumā, ko var pārsūtīt pēc piekritības Valsts policijai.”

Tiesībsarga rīcībā esošā informācija neliecina par to, ka aizturēšana tikusi veikta nepamatoti, turklāt policijas darbinieku ķermeņa videokameru ierakstos fiksētajā faktiskajā situācijā minētie **lesniedzēja apgalvojumi neapstiprinās** – aizturēšanas brīdī lesniedzējs neizteica nekādas pretenzijas vai norādes par to, kā Pašvaldības policijas darbiniekiem būtu jāveic savi amata pienākumi konkrētajā situācijā. Šādas pretenzijas izvirzīja lesniedzēja tuvinieki, atsaucoties uz savu statusu Valsts policijā, izrādot necieņu pret Pašvaldības policijas darbiniekiem un diskreditējot viņu kompetenci likumā “Par policiju” noteikto amata pienākumu veikšanā.

Augstākās tiesas Senāts ir norādījis – kā valsts, tā pašvaldību institūcijas darbojas sabiedrības interešu nodrošināšanai. Līdz ar to tiesību normu sistēma ir vērsta uz katras institūcijas funkciju un sabiedrības interešu pienācīgu īstenošanu. Tas, ka pašvaldības policijas funkcijas ir ierobežotas un atšķiras no Valsts policijas funkcijām, neietekmē to, ka pašvaldības policijas inspektora kompetencē ir pienākumi, kas veicami nekavējoties, nav atliekami un ir veicami nepārtraukti.⁹

Attiecīgi pašvaldības policistam amata pienākumu ietvaros ir tūlītējs pienākums nodrošināt sabiedrības likumīgo interešu ievērošanu un sabiedrībai ir tiesības sagaidīt nekavējošu gan Latvijas Republikas Satversmē, gan likumā „Par policiju” garantēto tiesību aizsardzību, ciktāl tas ir pašvaldības policijas darbinieku kompetencē.¹⁰

Pārbaudes lietā izskatāmajā situācijā tika konstatēts, ka Pašvaldības policijas darbinieki rīkojās nekavējoties, ievērojot likuma “Par policiju” 19. panta ceturtajā daļā noteikto kompetences

⁹ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 18. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC–577/2020 8.2. punkts.

¹⁰ Turpat, 8.3. punkts.

ietvaru, un šīs rīcības rezultātā kompetentajām Valsts policijas amatpersonām bija iespēja realizēt administratīvā pārkāpuma procesu un piemērot administratīvo sodu.

[10.2.] Tāpat neapstiprinās Iesniedzēja iesniegumā paustais, ka viņam nebija saprotams aizturēšanas pamats un netika izskaidrotas viņa tiesības un pienākumi. Iesniegumā ir ietverti šādi argumenti: “Savu vainu atzinu, norādot, ka pārkāpums tika veikts saistībā ar to, ka automašīnai nav veikta tehniskā apskate un automašīnu ir jānogādā uz remonta vietu,” vienlaikus norādot: “[..] man fiziski nebija iespējas sagaidīt Valsts policijas darbiniekus, jo tajā dienā man vajadzēja steigties uz darbu Mārupē”. Šie apgalvojumi ir savstarpēji pretrunīgi un liecina par to, ka pārkāpums ir ticis izdarīts tiši, pārkāpuma izdarīšanas brīdī apzinoties savas rīcības tiesiskās sekas, kas arī bija konkrētās aizturēšanas pamats.

Pārbaudot videomateriālos fiksēto faktisko situāciju kopsakarā ar Pašvaldības policijas sniegtajiem paskaidrojumiem, ir konstatējams, ka Pašvaldības policijas darbinieki Iesniedzējam saprotamā valodā nekavējoties izskaidroja, kāpēc Iesniedzējs tiek aizturēts, tostarp izskaidroja, ka aizturēšana ir nepieciešama, lai sagaidītu kompetentās Valsts policijas amatpersonas, un nav konkrēti zināms, pēc cik ilga laika tās ieradīsies, taču norādīja, ka aizturēšana nedrīkst būt ilgāka par četrām stundām.

Ievērojot šajā atzinumā iepriekš minētās Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses atziņas, uzsverams, ka pienākums izskaidrot aizturēšanas pamatu ir izpildāms arī mutvārdos – **nav nepieciešams personai aizturēšanas brīdī uzrādīt īpaši noformētu dokumentu (protokolu), lai varētu atzīt, ka persona ir tikusi informēta saskaņā ar ECK 5. panta otro daļu.** Ņemot vērā mūsdienu tehnoloģijas, kas tiek izmantotas policijas darbā – policijas darbinieku ķermeņa videokameras – minētā pienākuma izpilde ir objektīvi pārbaudāma (arī šajā pārbaudes lietā tiesībsargam bija iespēja pārlicināties par informēšanas pienākuma izpildi pēc videomateriālos fiksētās faktiskās situācijas norises).

Attiecīgi notikuma gaitā fiksētā faktiskā situācija kopumā neliecina par to, ka Iesniedzējs nebūtu bijis spējīgs apzināties notiekošā nozīmi vai jebkādi būtu izrādījis pretestību Pašvaldības policijas darbinieku norādēm, un videomateriālos redzamajos skaņu-attēlu ierakstos nav saskatāmas tādas Pašvaldības policijas darbinieku rīcības izpausmes, kas saprātīgam novērotājam no malas liecinātu par prettiesisku amata pienākumu pildīšanu.

Vienlaikus jānorāda, ka pārbaudes lietas videomateriālos fiksētā Iesniedzēja tuvinieku rīcība un izteikumi par izdarītā pārkāpuma maznozīmīgumu, kā arī **atsaukšanās uz savu autoritāti Valsts**

policijā, lai ietekmētu policijas darbinieku rīcību, liecina par nihilistisku attieksmi pret Ceļu satiksmes likumā un Ceļu satiksmes noteikumos noteikto pienākumu ievērošanu.

[10.3.] Iesniedzumā tiesībsargam Iesniedzējs ir norādījis: “Pēc šī gadījuma biju spiests kavēt darbu, kā arī šis gadījums grauj ticību, ka tiesībaizsargājošās iestādes ievēro likumu un darbojas tā ietvaros.” Taču pēc visu pārbaudes lietā esošo materiālu rūpīgas izpētes iespējams konstatēt, ka Ropažu novada pašvaldības policijas darbinieki godprātīgi pildīja savus amata pienākumus, ievērojot normatīvos tiesību aktus – aizturot personu, kas likumu nav ievērojusi.

Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 20. panta pirmo daļu transportlīdzekļa īpašniekam, valdītājam vai turētājam ir pienākums darīt visu nepieciešamo, lai ceļu satiksmē netiktu izmantoti tādi viņa lietošanā esošie transportlīdzekļi, kuriem nav dota atļauja piedalīties ceļu satiksmē vai uz kuriem attiecas aizliegums piedalīties ceļu satiksmē. Turklāt Ceļu satiksmes likuma 19. panta ceturrtā daļa noteic, ka katram ceļu satiksmes dalībniekam ir tiesības uzskatīt, ka arī citas personas ceļu satiksmes norisē izpildīs noteiktās prasības.

Judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, ka tiesiskā paļāvība nav pamatota un aizsargājama, ja tā ir balstīta uz personas apzinātu normatīvo aktu pārkāpšanu.¹¹ Līdz ar to nav pamatots Iesniedzēja arguments, ka pēc attiecīgās aizturēšanas viņš bija spiests kavēt darbu – Iesniedzējam nevarēja rasties tiesiski aizsargājama paļāvība, ka viņš netiks aizturēts, vadot transportlīdzekli, kuram ir aizliegts piedalīties ceļu satiksmē. Kā pareizi norādīja arī Pašvaldības policists [persona C] aizturēšanas brīdī – ikviens transportlīdzekļa vadītājs ir atbildīgs par tiesību normu ievērošanu, uzsākot piedalīties ceļu satiksmē, neatkarīgi no tā, kurš ir transportlīdzekļa īpašnieks. Tas nozīmē, ka persona nevar paļauties uz to, ka izdarīs likumpārkāpumu un varēs doties savās ikdienas gaitās, nerēķinoties ar tiesiskajām un faktiskajām sekām, kas var rasties.

Tāpat tiesībsargs vērš Iesniedzēja uzmanību, ka mehāniskais transportlīdzeklis ir paaugstinātas bīstamības avots,¹² tādēļ ne velti valstī ir noteikts regulējums, kas aizliedz ceļu satiksmē piedalīties transportlīdzekļiem, kuriem nav veikta tehniskā apskate, un patvaļīga transportlīdzekļa reģistrācijas numuru maiņa šādā situācijā ir prettiesiska. Jāuzsver, ka Ceļu satiksmes likumā un Ceļu satiksmes noteikumos paredzētā kārtība ir vērsta uz sabiedrības drošības nodrošināšanu, līdz ar to nebūtu pieļaujams, ka personas izvēlas neievērot vispārsaistošās tiesību normas, piedaloties ceļu satiksmē ar transportlīdzekļiem, kas potenciāli var apdraudēt citu cilvēku drošību, dzīvību un

¹¹ Sk., piem., Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 8. oktobra spriedumu lietā Nr. SKA-400/2007.

¹² Sk. Civillikuma 2347. panta otro daļu.

veselību, un vienlaikus nebūtu pieļaujams, ka policijas darbinieki šādus likumpārkāpumus atstātu bez pienācīgas ievēribas.

Tiesībsarga secinājumi

Ievērojot minēto, tiesībsargs secina, ka Ropažu novada pašvaldības policijas darbinieku [personas B] un [personas C] 2023. gada 3. jūnijā veiktā [personas A] aizturēšana saskaņā ar likuma "Par policiju" 19. panta ceturto daļu **ir notikusi tiesiski, ievērojot** Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta otrajā daļā ietverto pienākumu "Ikviens arestēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par jebkuru viņai izvirzīto apsūdzību".

Ar šo atzinumu pārbaudes lieta tiek pabeigta.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

* No 2024.gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot piekļūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.